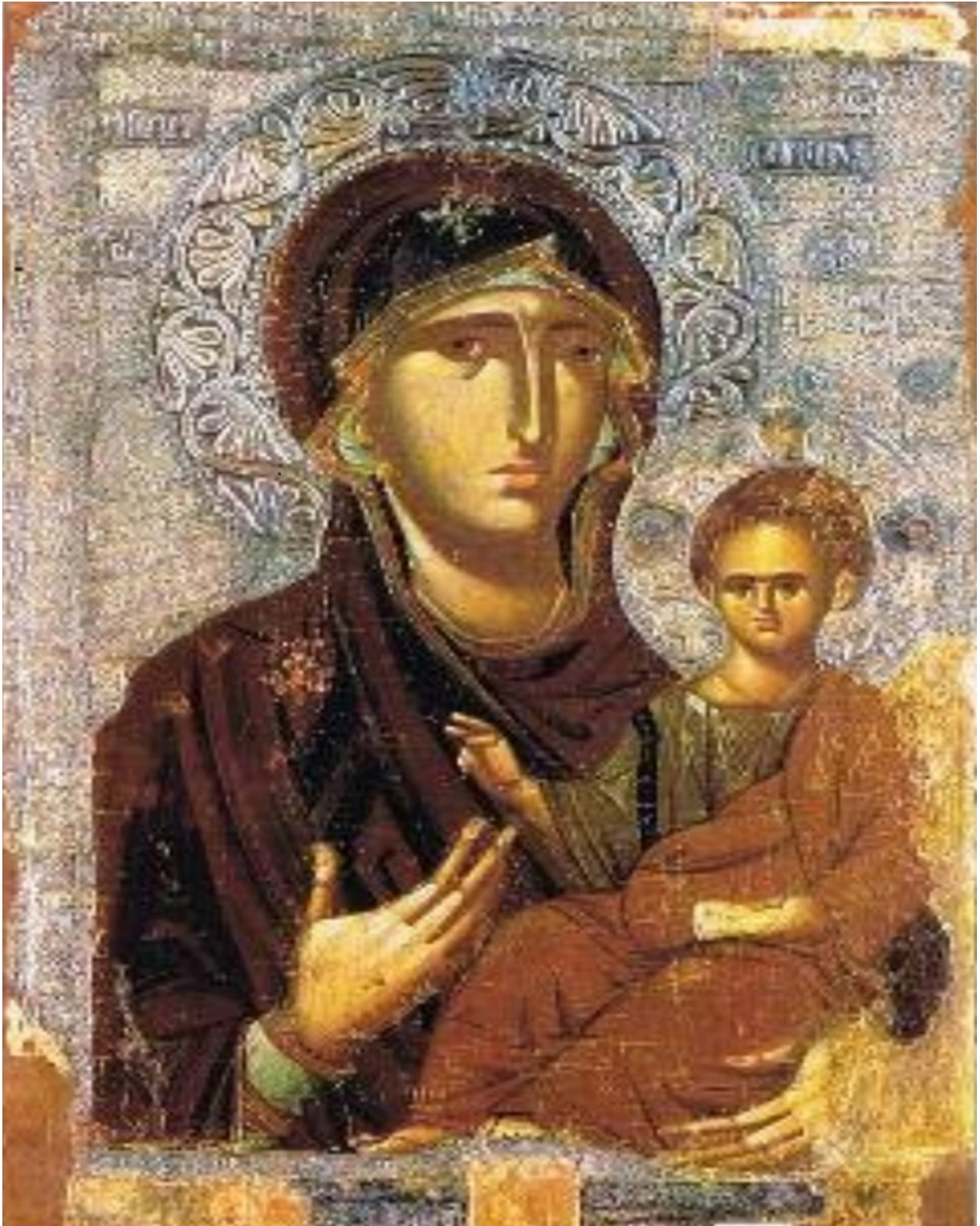

14 Αυγούστου 2015

Η Θεομήτωρ και ο Ευσεβισμός της Αίρεσης

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

**Ο ΕΥΣΕΒΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΙΡΕΣΗΣ
ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΕΝΑΝΤΙ ΑΥΤΟΥ**

Μία όμορφα καλλιτεχνημένη στάμνα σε μία άκρη της Ιεράς Μονής Δοχειαρίου, αναγράφει πάνω της μία αχώρητη αλήθεια, σύμφωνα με την οποία «ο ουρανός δεν εμπόρεσε να τον χωρέσει και μια γυναίκα τον εχώρησε

». Αυτό το μυστήριο της σαρκωμένης αλήθειας είναι και η σημερινή μας εξερεύνηση.

Στη φιλοσοφική σκέψη της αρχαίας Ελλάδος, η σχέση Θεού και ανθρώπων, περιγραφόταν μέσα από μία εξωτερική και ηθική σχέση, εν τη απουσία μιας οντολογικής σχέσης και αληθινής κοινωνίας κτιστού και ακτίστου. Τι συνέβαινε λοιπόν; Δεν υπήρχε στη σκέψη αυτή η ένωση του Θεού με τον άνθρωπο, κάτι που ομολογεί και ο Πλάτωνας στο Συμπόσιο, ότι δηλαδή «*θεός ανθρώπω ου μείγνυται*». Ό,τι υπήρχε είχε λόγο ύπαρξης μόνο ως μία ηθική σχέση, καθόλου πραγματική και οντολογική. Όσον αφορά δε την υποστατική ένωση, πουθενά λόγος. Στην αρχαιοελληνική λοιπόν θεώρηση είναι αδύνατον ο Θεός να ενωθεί με την αμαρτωλή, φτωχή, φθαρτή και τιποτένια ανθρώπινη φύση. Καθόλου λόγος για το «*πως*» και το «*πότε*».

Κανείς αιρετικός δεν μπορούσε και δεν ήθελε να κατανοήσει το μέγα μυστήριο που συντελείται στους κόλπους της Εκκλησίας. Κανείς δεν ήθελε να μνηθεί σε αυτό και κανείς δεν ήθελε να πιστέψει πως υπάρχει τρόπος ο Θεός να χωρέσει στη μήτρα μιας γυναίκας. Μόνο που η πρωτοβουλία της του Θεού Ενσάρκωσης στη μήτρα της Αειπαρθένου Θεοτόκου δεν ανήκει στην Παναγία ως ανθρώπου, αλλά στον Θεό. Αλλά κι αυτό αρνήθηκαν οι αιρετικοί. Στην κατανόηση της σκέψης συμβάλλει ο άγιος Πρόκλος Κων/πόλεως, με την εξής σημείωση: «*Μία άνθρωπος δεν μπορεί να γεννήσει τον Θεό, αλλά ένας Θεός μπορεί να γεννηθεί υπό γυναικός*». Προς την ίδια κατεύθυνση και ο άγιος Κύριλλος Αλεξανδρεύς που τονίζει αυτή την πρωτοβουλία του Θεού, αφού «*ο αχώρητος ε α υ τ ό ν δέδωκε κεχωρήσθαι δι' ημάς εν τη της Παρθένου μήτρα, μετά της ιδίας σαρκός, ην προσελάβετο εξ αυτής*».

Η κακοτεχνία της φιλοσοφικής άρνησης και των αφοριστικών συσχετισμών κτιστού – ακτίστου, ως ηθική μετάπλαση γνωρίζεται στην καλλιτεχνία της θεολογικής φύσεως που γεύεται τον Θεό μυστηριολογικά και όχι ηθικά και αφηρημένα. Δεν υπάρχει περίπτωση μιλώντας για τη Θεοτόκο, να μην συνδεθεί το πρόσωπο της με τον Ενσαρκωμένο Λόγο. Σημειώνει ο ακαδημαϊκός Χ. Σταμούλης: «*Η εξέταση της Μαρίας ξέχωρα από τον Χριστό οδηγεί στην απόρριψη της Θεομητρότητας της και κατά συνέπεια και του όρου "Θεοτόκος". Αντίθετα η αναγνώριση της πραγματικής σχέσης της με τον Υιό της οδηγεί στην αποδοχή του προσώπου και του έργου της στη λειτουργία του μυστηρίου της θείας Οικονομίας και την ανενδοίαστη απόδοση του όρου "Θεοτόκος"*».

Όσοι αρνήθηκαν τη θεότητα του Χριστού (Άρειος), αρνήθηκαν και τη Θεομητρότητα της Θεοτόκου (Νεστόριος). Όσοι δε πάλι αρνήθηκαν τη Θεομητρότητα της Θεοτόκου, είδαν τον Χριστό ως κτίσμα («*αλλ' αρχήν του κτίζεσθαι έσχεν και αυτός*

» κατά τον Άρειο) και όχι ως Θεό. Στους παραπάνω αρνητές της αλήθειας ανήκουν και οι Ευνόμιος, Παύλος Σαμοσατεύς, Θεόδωρος Μοψουεστίας, Διόδωρος, οι Μανιχαίοι κ.ά.

Οφείλω να κινηθώ προς μία «σκανδαλιστική» προσέγγιση σχετικά με το πρόσωπο της Θεοτόκου. Συγχωρέστε με όμως η αλήθεια των πραγμάτων, επιτάσσει επισημάνσεις ιδιαιτέρως σημαντικές για το ζήτημα μας. Δυστυχώς στην ορθόδοξη θεολογία, όταν κάποιες στιγμές γίνεται λόγος για την Παναγία, εκείνο το οποίο επισημαίνεται «εκστατικώς» πολλές φορές, είναι το «αειπάρθενο» της Παναγίας. Ομολογώ πως μία τέτοια ομολογία απέχει μακράν από το μέγα μυστήριο που έχει συντελεσθεί στη μήτρα της. Αν η Παναγία δεν ήταν Παρθένος αλλά μία γυναίκα που είχε συνάψει νόμιμη σχέση, ο Θεός δεν θα μπορούσε να γεννηθεί στην μήτρα της; Δηλαδή το μέγα μυστήριο είναι το α ε ι π ά ρ θ ε ν ο της Θεοτόκου;

Έχω την αίσθηση πως δεν έχουμε κατανοήσει ακόμη το αχώρητο μυστήριο που έχει συντελεστεί. Και ο μονοφυσητισμός της σκέψης ότι το μυστήριο της ενσάρκωσης του Θεού Λόγου αναλώνεται στην παρθενία της Θεοτόκου, έχει πάλι να κάνει με το ζήτημα της καθαρότητας, μόνο που αυτή τη στιγμή υπερτονίζεται ως συνήθως από συντηρητικούς θεολογικούς κύκλους που αιρετικά πλέον εντοπίζουν μια σωτηριολογική απολυτότητα στη «θεολογία της ανάγκης» όπου έπρεπε με άλλα λόγια η Παναγία να είναι Παρθένος και πως αυτή είναι η ουσία του αγώνα του θιασώτη εκείνης, αγίου Κυρίλλου του Αλεξανδρέα στην Γ΄ Οικουμενική Σύνοδο της Εφέσου (431 μ.Χ.).

Ο άγιος Κύριλλος με του οποίου τη θεολογική σκέψη ομολογώ ότι είμαι αθεράπευτα ερωτευμένος, δεν έδωσε τον αγώνα κατά του Νεστορίου στην Έφεσο για την παρθενία της Θεοτόκου, αλλά για το μεγαλύτερο μυστήριο που συντελέστηκε στην ανθρώπινη φύση μιας γυναικός. Τη θ ε ο μ η τ ρ ό τ η τ α της. Μέγα μυστήριο δεν είναι η παρθενία που συναντάται σε κάθε ανθρώπινη ύπαρξη που το επιλέγει ελεύθερα, αλλά μυστήριο είναι ότι έγινε η ίδια η Χώρα του Αχωρήτου, χωρώντας μέσα της Εκείνον τον οποίο ο άγιος μάρτυς Ιουστίνος ο Φιλόσοφος χαρακτηρίζει *«τόπω τε αχώρητος και τω κόσμω όλω»*.

Η προβληματική που γεννά αυτή η άρνηση του Νεστορίου καθώς και όλων των αιρετικών, έχει τις ρίζες της στην αρχαιοελληνική φιλοσοφία. Χωρίς να έχω την παραμικρή διάθεση να θίξω τον πλούτο της και την προσφορά της στη θεώρηση των πραγμάτων, εκείνο που δημιούργησε το πρόβλημα είναι το γεγονός ότι οι αιρετικοί επηρεασμένοι σφοδρά από φιλοσοφικά σχήματα, έννοιες φιλοσοφικών όρων και συσχετισμούς αυτών με την αλήθεια του δόγματος, κατάφεραν να απεμπολήσουν το μυστήριο της του Θεού Οικονομίας και με σκεπτικό και άκρως

ορθολογιστικό τρόπο να δουν τα θέματα υπό το φως της λογικής εξήγησης.

[Συνεχίζεται]